

Nurillayev Umidbek Xudayberdiyevich

Jamoat Xavfsizligi Universtiteti magistraturasi tinglovchisi

***Annotatsiya:** Yo'l harakati xavfsizligi butun dunyo bo'ylab millionlab odamlarga ta'sir qiladigan dolzarb masala. Yo'lda transport vositalarining ko'payishi bilan hokimiyat va shaxslar uchun xavfsizlikni ta'minlaydigan choralarni birinchi o'ringa qo'yish juda muhimdir. Yo'l harakati xavfsizligining hozirgi holatini tushunish va samarali strategiyalarni amalga oshirish baxtsiz hodisalarni kamaytirish va hayotni saqlab qolish uchun juda muhimdir.*

***Kalit so'zlar:** xavfsizlik choralari, statistika, bartaraf etish, foydalanuvchilar munosabati, bolalar xavfsizligi*

***Kirish:** Yo'l harakati xavfsizligi transport vositalaridan foydalanadimi yoki yo'qmi, yer yuzidagi har bir inson tomonidan to'g'ri e'tibor berilishi kerak. Bolalar va talabalar yo'l-transport hodisalari, kichik yoki katta jarohatlar va hatto kattalar nazorati yo'qligi sababli o'limga nisbatan eng zaif guruhdir. Bolalarni erta yoshdagi yo'l harakati xavfsizligi qoidalari va choralari to'g'risida yaxshi xabardor qilishda kechikmaslik kerak. Ota-onalar va o'qituvchilar burchini to'g'ri, ularning yaxshi nazorati ostida ularni o'rgatish bo'lishi kerak.*

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, bolalar ishtirok etadigan yo'l-transport hodisalari holatlarining aksariyati borligi aniqlandi, shuning uchun ular boshqa yosh guruhidagi odamlarga qaraganda yuqori xavf ostida. Ular erta yoshdan boshlab yo'l harakati xavfsizligi bilim va ta'lim kerak. Bu mavzuni o'z o'quv dasturlariga qo'shib, ularning uyi va maktablaridan boshlash kerak. Yo'l harakati xavfsizligi nima uchun bolalar va bolalar uchun juda muhimligini isbotlovchi ba'zi fikrlar quyida keltirilgan:

Bolalar-bu bolalar, hech kim uyda yoki boshqa gavjum joyda, ayniqsa yo'l harakati paytida nima qilishlariga amin bo'lolmaydi.

Bolalar butunlay begunoh bo'lib, ular transport vositalarining yo'lda harakatlanishini hukm qila olmaydilar.

Haydovchilar, ayniqsa, kichik balandligi tufayli avtomobil oldida yo'lni kesib o'tishga harakat qilganda, yo'lda harakatlanish uchun kayfiyatlarini taniy olmaydilar.

Ular transport vositalarining bo'sh yo'lga qanchalik tez-tez kelishini hukm qila olmaydilar.

Ular yo'lning istalgan joyidan yo'lni kesib o'tishlari mumkin, chunki ular yo'lni kesib o'tish uchun to'g'ri joy haqida tasavvurga ega emaslar.

Ular tez orada qo'rqib ketishadi va transport vositalarining o'z yo'nalishiga kelayotganini ko'rganlarida nima qilish kerakligini tushunmaydilar.

Quyidagi ba'zi muhim yo'l harakati xavfsizligi qoidalari bolalarni yo'lda mas'uliyatli piyoda qilib, yo'l-transport hodisalaridan himoya qilishda katta rol o'ynaydi:

Ota-onalar farzandlarini yo'l ko'chasini kesib o'tishdan oldin diqqatli bo'lishga va hamma joyga (chap va o'ngga) qarashga o'rgatishlari kerak.

Bolalar har doim oqsoqollar yoki do'stlarining qo'llarini ushlab, yo'llarni kesib o'tishlari kerak.

Ular hech qachon yo'llarda yugurmasliklari kerak, shoshilmaslik yoki ota-onalar qo'lini qoldirmaslik va xotirjam bo'lishlari kerak.

Ular hech narsaga chalg'imasdan yo'lda ehtiyotkorroq bo'lishlari kerak.

Ular ota-onalari tomonidan faqat trotuarlarga ergashish yoki har doim trotuarlar mavjud bo'lmagan yo'llarda chap tomondan foydalanish uchun mashq qilishlari kerak.

Ularga piyodalar uchun yo'l signallarini ko'rgandan keyingina chorrahada yo'llarni kesib o'tishni o'rgatish kerak.

Ular ranglarning ma'nosini (qizil to'xtash, yashil borish va sariq ham to'xtash degan ma'noni anglatadi), svetofor asoslari va yo'llardagi yo'l belgilarining ahamiyatini bilishlari kerak.

Avtomobil yoki avtobusdan chiqayotganda ular yo'lovchi o'rindig'ining orqa tomonidan foydalanishlari kerak.

Bolalarni yo'llarda yoki o'yin zonasidan tashqarida boshqa joylarda o'ynamaslikka o'rgatish kerak.

Ular dubulg'a kiyish va tormoz, shox va rulda to'g'ri ishlashini ta'minlash orqali yo'llarda velosiped minib esa barcha choralarni foydalanish kerak.

Yo'l harakati xavfsizligini buzadigan turli omillar mavjud. Haydovchining xatti-harakati; yo'l harakati qoidalariga befarqlik; itoatsiz xatti-harakatlar, beparvolik, yo'l g'azabi yo'l harakati xavfsizligini buzadigan asosiy omillardan biridir. Quyida biz yo'l-transport hodisalarining asosiy sabablarini ko'rib chiqamiz-

Foydalanuvchi xulqi

Yo'ldan turli xil foydalanuvchilar – piyodalar, mototsiklchilar, velosipedchilar va avtoullovchilar foydalanadilar. Itoatsiz haydovchi nafaqat o'z hayotini, balki boshqalarning hayotini ham buzadi. A haydovchi, kim bir signal otlar, yo odatda yoki bilmay, jiddiy o'ldirish yoki halokatli piyoda yoki boshqa haydovchilar yaralash mumkin. Hatto beparvo piyoda ham o'ziga va boshqalarga halokat keltirishi mumkin. Har qanday itoatsiz xatti-harakatlar takrorlanmasligi uchun uni qat'iyon hal qilish kerak. Sakrash signallari va shunga o'xshash qonunbuzarliklarga katta jarima solish yo'ldagi baxtsiz hodisalar sonini kamaytirishi mumkin.

Ruxsatsiz / O'smir Haydovchilar

Haydash tajribasining etishmasligi 15 yoshdan 25 yoshgacha bo'lgan bolalar va yoshlarning o'limiga sabab bo'ladi. Rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda litsenziyalar qonunni buzgan holda ruxsat etilgan yosh chegarasidan past bo'lgan bolalarga beriladi. Bunday o'spirin va ruxsatsiz haydovchilar o'zlarining va boshqalarning hayotini xavf ostiga qo'yib, itoatsiz bo'lishadi. O'smirlar tezlikni oshirib, yo'l harakati qoidalarini buzishadi, shunchaki zavq va yolg'on maqtovlar uchun. Farzandlaringizga ruxsat etilgan yoshdan oldin haydash nafaqat huquqbuzarlik, balki hayot uchun ham xavfli ekanligini o'rgating. Har qanday voyaga etmagan haydovchi haqida rasmiylarga xabar bering.

Mast Holda Haydash

Mast haydash global hayotida millionlab da'vo. Kam va o'rta daromadli mamlakatlar eng yomon ta'sir ko'rsatmoqda. Spirtli ichimliklar haydovchining xatti-harakatlariga va uning hukm chiqarish qobiliyatiga ta'sir qiladi. Mast haydovchi menga yo'lda ko'proq itoatsiz va nazoratsiz moyil bo'ladi. Umuman olganda, alkogol haydash uchun zarur ko'nikmalarni zaiflashtiradi, yo'lda hayotni xavf ostiga qo'yadi. Hatto mast piyoda ham o'zining va boshqalarning xavfsizligi uchun potentsial tahdiddir. Yo'llarni xavfsizroq qilish uchun qat'iy qonunlar va mast holda haydashga qarshi nol bardoshlik siyosati amalga oshirilishi kerak.

Xavfsizlik Viteslaridan Qochish

Dubulg'a kiymaslik, xavfsizlik kamarlaridan qochish yo'l halokati natijasida maksimal qurbonlar sonini keltirib chiqaradi. Odamlar odatda xavfsizlik uskunalarni kiyishdan qochishadi yoki buni ataylab qilishadi, bu hayot va o'lim o'rtasidagi barcha farqni anglatishini tushunmaydilar. Yo'ldagi baxtsiz hodisada 90% dan ortiq qurbonlar dubulg'a yoki xavfsizlik kamarini taqmaganligi sababli sodir bo'ladi. Avtomobil xavfsizligi viteslari yo'l harakati xavfsizligi uchun majburiydir va har qanday narxda kiyilishi kerak. Xavfsizlik mexanizmlaridan foydalanish va ularning hayotni saqlab qolishdagi ahamiyati to'g'risida umumiy xabardorlikni oshirish zarur. Haydash paytida xavfsizlik uskunalarni kiyish majburiy bo'lishi kerak va qoidabuzarlar qat'iy javobgarlikka tortilishi kerak.

Yomon Infratuzilma

Yomon infratuzilma ko'pincha yo'l-transport hodisalariga olib keladi va yo'l harakati xavfsizligini buzadigan asosiy omil hisoblanadi. Kam rivojlangan va rivojlanayotgan mamlakatlarda bu raqamlar ko'proq. Tugallanmagan yo'llar, yo'l yonbag'ridagi qurilishlar, tugallanmagan yo'laklar, ko'priklar ustida oyoq yo'qligi yo'l-transport hodisalariga olib keladigan infratuzilmaviy kamchiliklardan biridir. Tegishli organlar yo'l harakati xavfsizligi bilan bog'liq har qanday tugallanmagan ishlarni tezlashtirish choralarini ko'rishlari kerak. Har qanday baxtsiz hodisani oldini olish uchun qurilish maydonchalarida to'g'ri yoritish va yo'l belgilari ta'minlanishi kerak.

Xulosa

Yo'l harakati xavfsizligining hozirgi holatini tushunish baxtsiz hodisalarni yumshatish uchun samarali strategiyalarni ishlab chiqish uchun juda muhimdir. Yo'l harakati xavfsizligi ustuvor bo'lib qolishi kerak, bunda infratuzilmani yaxshilash, haydovchilarning mas'uliyatli xatti-harakatlarini rag'batlantirish va avtomobil xavfsizligi choralarini kuchaytirish kerak. Faqat kelishilgan sa'y-harakatlar orqali biz xavfsizroq yo'llar bilan kelajakka intilishimiz mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. *Xalqaro Transport Forumi (2008). "Nolga, yo'l harakati xavfsizligi maqsadlariga va xavfsiz tizim yondashuviga". OECD. Asl kuni Arxivlangan 15 ko'proq 2008. Olindi 26 Yanvar 2012. Bu oldini olish harakatlari qaramay, deb tan, yo'l foydalanuvchilar xato qoladi va cho'kadi sodir bo'ladi.*
2. *"Yo'l-transport jarohatlarining oldini olish bo'yicha jahon hisoboti". Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkiloti. Olindi 14 Aprel 2010.*
3. *Lovegrove G.; Sayed T. (2006). "Mahalla harakati xavfsizligini baholash uchun makro darajadagi to'qnashuv modellari". Fuqarolik muhandislik Kanada Journal. 33 (5): 609–621. doi:10.1139 / 106-013.*
4. *Devis, Robert (1993). Ko'chalarda o'lim: Avtomobillar va yo'l harakati xavfsizligi mifologiyasi. Etakchi chekka matbuot (1992 yilda nashr etilgan). ISBN 9780948135460. Olingan 13 Oktyabr 2021.*